

Галушак В.В.

к.е.н., доцент кафедри

фундаментальних та спеціальних дисциплін

Чортківський навчально-науковий інститут

підприємництва і бізнесу

Тернопільський національний економічний університет

м. Чортків, Україна

РОЗВИТОК ІНФОРМАЦІЙНИХ МИТНИХ ТЕХНОЛОГІЙ - ВДОСКОНАЛЕННЯ МИТНИХ ОПЕРАЦІЙ ТА ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ МИТНОГО КОНТРОЛЮ

Впровадження в діяльність митниць нових інформаційних технологій, в першу чергу для вдосконалення митних операцій та підвищення ефективності митного контролю, є одним з основних завдань інформаційної політики ДФС України. Адже саме інформаційна політика є основним джерелом впровадження науково-технічного прогресу в процес здійснення митної справи і є основою для розвитку інформаційно-технічної інфраструктури й інформатизації органів ДФС, створення умов для підвищення ефективності здійснення митних операцій та митного контролю, формування єдиного інформаційного простору як на митній території України, так і всього Європейського Союзу.

Інформаційна система органів ДФС відноситься до класу великих та складних динамічних систем. Вона складається з великої кількості елементів, які реалізують управлінські функції зовнішньоекономічної діяльності України. В свою чергу, управлінська система має багаторівневу структуру, великі внутрішні й зовнішні інформаційні зв'язки. Єдина автоматизована інформаційна система – організаційно-технічна система, що забезпечує вироблення й прийняття рішень на основі автоматизації інформаційних процесів та технологій на всіх рівнях організаційної структури органів ДФС України. І вона є одним із компонентів інформаційно-технічної інфраструктури

органів ДФС, що являє собою сукупність інформаційних ресурсів (центральної та регіональних баз даних), програмних засобів, інформаційно-обчислювальних і телекомунікаційних систем та мереж. Дана система також призначена для комплексної автоматизації діяльності органів доходів і зборів ДФС усіх рівнів та організації інформаційної взаємодії із зовнішніми об'єктами, вдосконалення існуючих, а також забезпечення створення й розвитку нових інформаційних автоматизованих митних технологій, що базуються на сучасних програмно-технічних засобах.

Зазначимо, що Єдина автоматизована інформаційна система ДФС України включає в себе типові види забезпечення: технічне, інформаційне, програмне, правове, лінгвістичне. Відтак технічне забезпечення ЄАІС являє собою сукупність технічних засобів, що забезпечують обробку і передачу інформаційних потоків та побудоване за ієрархічним принципом. До складу обчислювального комплексу органів ДФС входять: автоматизовані робочі місця посадових осіб, об'єднані локальною обчислювальною мережею, серверне та телекомунікаційне обладнання, апаратура зв'язку, що забезпечують обробку, прийом, передачу митної інформації, функціонування локальної обчислювальної мережі.

Відповідно, інформаційне забезпечення ЄАІС – це сукупність системи класифікації та кодування, системи показників, уніфікованих систем митної документації та файлів баз даних. Інформація, що циркулює в ЄАІС, може бути розділена за функціональним принципом на такі категорії:

- ✓ вихідні дані митної інформації (електронні копії митних документів);
- ✓ нормативно-довідкова інформація;
- ✓ службове листування органів ДФС;
- ✓ регламентна звітна інформація органів доходів і зборів ДФС [6].

Електронні копії митних документів містять дані про учасників ЗЕД, товари, брокерів (митних представників), вартісні характеристики, платежі, відмітки про етапи проходження митного оформлення та контролю. Нормативно-довідкова інформація, яка формується на основі єдиної системи

класифікації та кодування, включає в себе ряд міжнародних, загальнодержавних, міжвідомчих і галузевих класифікаторів й довідників. Система класифікації та кодування повинна відповідати таким вимогам: бути єдиною для всіх компонентів ЄАІС; повністю охоплювати всі об'єкти, які класифікуються; мати достатню і економічно виправдану глибину; володіти певною гнучкістю і надмірністю [6].

Основним інструментом реалізації інформаційних митних технологій є програмне забезпечення, яке являє собою сукупність програмних засобів (ПЗ) регулярного застосування. Відтак, програмне забезпечення ЄАІС є інструментом реалізації інформаційних технологій на всіх рівнях діяльності органів ДФС і являє собою сукупність програмних засобів та інструктивно-методичних матеріалів. Більшість організацій купують готові програмні засоби, пакети і технології, а за необхідності додають до них своє програмне забезпечення.

В свою чергу, сучасні органи ДФС відносяться до класу великих динамічних систем з характерною багатопрофільною діяльністю та великим числом кооперативних зв'язків з партнерами, учасниками ЗЕД, транспортними організаціями, податковими, банківськими системами й ін. Саме тому у зв'язку з попитом на послуги в галузі митної справи надання державних послуг удосконалюється шляхом вирішення таких завдань: підвищення якості та доступності державних послуг в галузі митної справи; інтеграція єдиної автоматизованої інформаційної системи митних органів в існуючу інфраструктуру; надання послуг і функцій в електронному вигляді з метою забезпечення доступності та підвищення якості надання державних послуг в галузі митної справи; розробка системи показників, методичного забезпечення й системи моніторингу якості надання державних послуг в галузі митної справи [3, с. 19].

Одне з основних напрямків діяльності органів ДФС є розвиток перспективних інформаційних митних технологій, що дозволяє створювати більш комфортні умови для бізнесу, забезпечувати прискорення і спрощення

митних платежів. Тому використовуються такі інформаційні митні технології, як інтернет-декларування, попереднє інформування, віддалений випуск товарів і транспортних засобів. В свою чергу автоматизація митних технологій вимагає нової організації автоматизованої інформаційної системи, а саме:

- ✓ консолідованого і централізованого зберігання митних документів в електронному вигляді;
- ✓ віддаленого доступу користувачів системи до її інформаційних ресурсів на основі захищеної WEB-технології;
- ✓ об'єктивно-орієнтованої архітектури автоматизованої системи;
- ✓ централізоване адміністрування інформаційно-обчислювальної мережі та баз даних з центру управління ДФС України;
- ✓ реалізації в автоматизованому режимі процедур управління ризиками;
- ✓ застосування автоматизованого режиму процедур управління ризиками і контролю після випуску товарів відповідно до заявленого режимом (митний пост-аудит) [4, с. 32].

ЄАІС передбачає наскрізну комплексну автоматизацію всієї митної діяльності, забезпечення централізованого управління процесами митного оформлення та контролю, прийняття управлінських рішень на всіх рівнях, оперативного доведення розпорядчої та довідкової інформації. Зазначимо, що митні інформаційні системи відносяться до складних корпоративних систем, дослідження яких можна здійснити, використовуючи методи моделювання. Це дозволить оцінити передбачуване рішення «на столі» без закупівлі, установки і налаштування обладнання та програмного забезпечення. Використання такого підходу допомагає значно знизити витрати на розробку, впровадження та модернізацію інформаційної системи, усунути можливі ризики. Дослідження параметрів обчислювальної системи при різних характеристиках окремих компонентів дозволяє вибрати мережу та обчислювальне обладнання з урахуванням продуктивності, якості обслуговування, надійності й вартості [5, с. 230].

Моделювання дозволяє мінімізувати вартість устаткування, призначеного для використання в обчислювальній системі. Результатом моделювань є висновок, куди входять варіанти специфікацій і рекомендованого обладнання; порівняльний аналіз варіантів; результати аналізу роботи обчислювальної системи при використанні різних наборів обладнання, системного та прикладного програмного забезпечення.

Отже, впровадження в діяльність органів доходів і зборів нових інформаційних технологій для вдосконалення митних операцій та підвищення ефективності митного контролю є одним з основних завдань інформаційної політики ДФС України. У свою чергу, підвищення ефективності діяльності органів ДФС України можливе лише на основі реінжинірингу митних процесів при максимальному використанні сучасних інформаційних технологій.

Список використаних джерел

1. Арістова І. В. Державна інформаційна політика : організаційно-правові аспекти : Монографія / За загальною редакцією О. М. Бандурки // І. В. Арістова. – Харків : Ун-т внутрішніх справ. 2000. – 368 с.
3. Войцещук А.Д. Захист інформації в комплексній системі «Електронна митниця» як одна зі складових економічної безпеки держави / А.Д. Войцещук // Вісник Академії митної служби України. Серія: Технічні науки. – 2013. – № 1 (49). – С. 18-24
4. Калюжний Р. А. Розбудова держави та інформатизація державного управління / Р. А. Калюжний, В. С. Цимбалюк // Розбудова держави. – 1994. – №2. – С. 31-36.
5. Стаценко-Сургучова І. С. Сутність інформаційно-аналітичної роботи в органах державної податкової служби / І. С. Стаценко-Сургучова // Науковий вісник. – Ірпінь, 2006. – № 4-5(35). – С. 228-233.
6. Офіційний сайт Державної фіскальної служби України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://sfs.gov.ua>